

Ny skolpolitik?

-Nio frågor för en bättre skola

Välkommen till ett spännande samtal om socialdemokraternas framtida skolpolitik.

Skolan är för oss en språngbräda för det jämlika samhället. Genom att ge alla barn och ungdomar samma möjlighet till kunskap, lärande och utveckling så skapar vi förutsättningar för fler att förverkliga sina livsdrömmar. En skola för alla ger mest till dem som har tuffast förutsättningar. Så utjämnar vi klasskillnader och kompenserar de barn och ungdomar som inte kommer från hem med studietradition.

Samtidigt värnar vi allas barn och ungdomars rätt till en bra skola som ger alla möjlighet att utvecklas maximalt efter sin förmåga. Med de målen har vi skapat en förskola för alla med högsta kvalitet och tydliga pedagogiska ambitioner, en gemensam och sammanhållen grundskola där barn med olika bakgrund möts och där alla ska få en gedigen kunskapsgrund att stå på, vi har utvecklat en gymnasieskola för alla som inte får stänga dörrar, expanderat vuxenutbildningen för att ge fler chansen att komma tillbaka och pröva nya vägar även i vuxen ålder.

Ett av världens mest generösa studiestödssystem i kombination med en kraftig expansion ger även arbetarbarnen reella möjligheter till högre utbildning. Det har varit ett gigantiskt reformarbete som många gånger gjordes upp med dåtidens progressiva liberaler. För många socialdemokrater och progressiva krafter runt om i världen har den svenska utbildningspolitiken setts som föredöme.

Samtidigt är vi socialdemokrater de första att erkänna att många barn och ungdomar inte får de kunskaper och den utveckling vi önskar i dagens skola. Många väljare tycker inte heller att vi har tillräckligt tydliga svar på de utmaningar skolan står inför, vilket säkerligen bidragit till att vi under lång tid bland väljarna tappat i förtroende för vår skolpolitik. Särskilt tydligt blev det i senaste valet. Skolfrågorna växte i betydelse för väljarna samtidigt som en majoritet sa sig inte dela vår skolpolitik. Bland

våra egna kärnväljare i LO-grupperna var misstron störst.

Partiets valanalysgrupp beskriver det så här i sin slutrapport; ”Socialdemokratin kom att uppfattas stå för en kravlös skola utan tydliga kunskapskrav.” Gruppen konstaterar också att inte minst i storstäderna med många väljare i det så kallad mellanskiktet, uppfattades socialdemokraterna ”fokusera på drift-formen snarare än innehållet”

Socialdemokraterna uppfattades som kritiska till friskolor och det fria skolvalet som för dessa väljare uppfattades som att ”partiet ville hindra dem från att fatta vad de anser vara de bästa besluten för sina barns framtid.”

Oavsett om vi själva som aktiva partimedlemmar tycker att denna kritik är rätt eller fel är det ett faktum att en majoritet av väljarna inte tror på vår skolpolitik, och det gäller även en majoritet av våra egna väljare.

Huvudfrågorna vi ställt oss i den skolpolitiska gruppen och som präglar detta rådslagsmaterial är därför; Hur återfår vi förtroendet och initiativet i skolfrågorna? Hur formar vi en modern skolpolitik för framtiden som har trovärdiga svar på de stora utmaningar skolan brottas med i dag och kanske i ännu större utsträckning kommer att möta i framtiden?

Vi är övertygade om att partiet behöver öppna upp för en förnyelse av skolpolitiken. En förnyelse som bygger vidare på våra socialdemokratiska grundvärderingar, om allas lika värde och allas rätt att få utvecklas maximalt efter sin förmåga. Vi tror inte att det finns enkla lösningar på svåra problem. Vi vill koncentrera oss på de verkliga utmaningarna för framtiden, hur skolan kan bli en spjutspets i kunskapssamhället och bidra till att bryta segregation och klassklyftor istället för att som nuvarande högerregeringen snarare öka klyftor och kväva barns

kreativitet och lust till lärande.

Vi har valt ut nio huvudområden som speglar de svårigheter som finns i dagens skola och som vi i första hand bedömer viktiga att få diskutera såväl i partiorganisationen som bland elever, föräldrar, personal och en intresserad allmänhet. Det innebär att vi i detta rådslag koncentrerat oss på förskola, skola, gymnasieskola och vuxenutbildning men medvetet denna gång inte tagit med högskolan eller forskningen trots att det givetvis är centrala frågor i utbildningspolitiken.

Frågorna är ibland medvetet provocativa och de flesta har inte några enkla, självklara svar. Det finns givetvis en lång rad fler frågor som är centrala för skolan och självfallet får ni i svaren till oss ta upp de frågor ni tycker är mest angelägna.

Avsikten är inte heller att ett rådslag ska vara en fylla-i-övning där alla måste behandla alla frågor. Svara kort eller långt. Viktigast är att få en bred genomlysning där många deltar.

Glöm inte heller att tänka långsiktigt. Verkligheten år 2010 då vi ska gå till val är annorlunda också på skolans område. Det gäller både ute i kommunerna och på nationell nivå.

Partistyrelsen har bestämt att samla förtroenderådet, partiets högsta beslutande organ mellan kongresserna, den 10-11 november 2007. Avsikten är att då ta ställning till en plattform för socialdemokraternas skolpolitik. Era synpunkter på rådslaget ska ligga till grund för utformningen av denna plattform. Därför behöver vi era svar i detta första skede redan 1 oktober 2007. Skicka era synpunkter till:

valfard@sap.se eller till
Socialdemokraterna,
att: Välfärd,
105 60 STOCKHOLM.

Samtalet om framtidens skola får inte stanna vid detta. Med förtroenderådets beslut som grund ska sedan diskussionen och dialogen med medlemmarna och väljarna fortsätta och konkretiseras så att vi på partikongressen 2009 kan lägga fast en skolpolitik väl förankrad bland våra medlemmar och väljare. Vi har

valt att i detta rådslagsmaterial i ett första steg vända oss till aktiva partimedlemmar men vi uppmanar alla partiorganisationer och alla partimedlemmar att engagera flera i framtidsdebatten.

Så här beskrev Mona Sahlin ambitionen i sitt installationstal:

”Vi måste blicka över mycket mer än en mandatperiod när vi lägger fast politiken. Vilka problem ska stå i centrum? Vilka delmål ska vi sätta upp? De frågorna måste vi diskutera med partivänner och fack men också med människor i organisationer, näringsliv och andra samhällskrafter utanför vår rörelse. Inte bara för att fler ska rösta på oss utan för att vi vill ha en politik som respekteras brett i det svenska samhället och som kan hålla under lång tid.”

För rådslagsgruppen Skola

Marie Granlund
Ulla Lindqvist

Nio frågor för en bättre skola

1. *Bör alla barn lära sig läsa och skriva redan i förskolan?*

För oss socialdemokrater är förskolan mer än barnpassning och omsorg när föräldrarna jobbar. Förskolan är starten på det livslånga lärandet och bidrar genom utbildad och kunnig personal tillsammans med en nationell läroplan till att utjämna skillnader så att alla barn får en bra start i livet. Samtidigt vet vi att många föräldrar vill se att förskolan ännu mer skulle ta tillvara barns lust och nyfikenhet att läsa, skriva och lära medan andra varnar för att förskolan inte får bli för mycket "skola".

Redan i förskoleåldern grundläggs många av de värderingar och attityder som sedan präglar oss hela livet. Det gäller omtanken om miljön och natur där många initiativ tagits just på förskolans område de senaste åren. Och det gäller inte minst könsroller.

Socialdemokraterna var i regeringsställning drivande i att utveckla förskolans jämställdhetsarbete. Samtidigt bibehålls årtionde efter årtionde samma könsmässiga snedfördelning av personalen i förskolan och många föräldrar är upprörda över att deras barn fortfarande behandlas så könssegregerade i förskolan.

- Hur ser ni på den svenska förskolan? Var finns styrkorna och var är utmaningarna för framtiden?
- Hur ser ni på avvägningen mellan "lärande och lek" i förskolan? Behöver det vara ett motsatsförhållande? Hur möter vi på ett lekfullt sätt förskolebarnens lust att lära nytt? Behövs det mer av strukturerat lärande tidigt just för att kompensera barn som inte kommer från studievana hem eller som inte har svenska som modersmål?
- Går det att göra övergången till skolan mer flexibel, så barnen kan få börja när man känner sig mogen och föräldrarna tycker det är dags?
- Vilka reformer tycker ni socialdemokraterna bör prioritera först? Allmän gratis förskola för alla 3-åringar, fortsatt sänkta avgifter, ökad personal-

täthet och kompetens eller utbyggnad så att alla får plats där och när man så önskar?

- Vad kan och måste vi göra för att bryta könsmodellerna och öka miljömedvetenheten i förskolan?

2. *Hur kan vi bryta klassamhället så att alla elever, oavsett föräldrarnas bakgrund, verkligen kan nå målen?*

Socialdemokraternas mål är att alla barn och ungdomar oavsett föräldrarnas bakgrund ska ha samma chans och möjlighet att utvecklas och få välja sitt eget liv. Så är det inte i dag. Skolan som vi vill ska utjämna skillnader i livschanser snarare förstärker och cementerar klasskillnader och ojämlikheter. Skillnader i resultat beroende på föräldrarnas utbildningsnivå är otvetydig.

Studievana hemifrån och stimulanser att läsa och lära också utanför skoltid har avgörande betydelse för förutsättningarna att nå målen. Det gäller alla skolor men särskilt tuffa förutsättningar har skolor i områden där huvuddelen av eleverna inte kommer från studievana hem och där många har utländsk bakgrund.

Alla barn är olika och lär sig i olika takt. Vi vet också att olika undervisningssätt passar barn olika. Med en socialdemokratisk grundsyn borde det vara självklart att alla barn ges det stöd som de behöver tidigt i skolan och att undervisningen anpassas till varje individs behov och förutsättningar. Det kräver att resurser och tid fördelas efter behov så att de som har tuffast förutsättningar får mest. Det kräver också att arbetet i skolan läggs upp så att varje enskilt barn ges möjlighet att nå maximalt i sin utveckling. Så är det inte i dag. Stödet till elever varierar stort mellan kommuner och mellan skolor. Alla elever får inte det stöd man behöver för att nå målen och många elever som redan nått målen känner inte att de får tillräcklig utmaning att lära sig ännu mer.

- Vilka insatser tycker ni är viktigast för att ge alla elever möjlighet att nå målen?
- Vad är en socialdemokratisk strategi för att långsiktigt bryta skillnader i resultat mellan elever med olika bakgrund och mellan skolor så att vi får mer rättvisa och jämlika uppväxtvillkor?
- Hur kan vi med ett kommunalt ansvar för skolan och bibehållen frihet för professionen, garantera att alla elever oavsett var de bor får det stöd de behöver? Vad är statens roll? Behöver ansvarsfördelningen mellan stat, kommuner och den enskilda skolan förändras?
- Ersättning till skolor varierar stort mellan kommuner. I vissa fall ges verkligen skolor resurser efter behov medan andra kommuner praktiskt taget ger alla skolor lika oavsett om elevernas stödbehov varierar stort mellan olika skolor. Är vi beredda att skapa nationella regler för ett mer rättvist ersättnings-system även om det skulle gå ut över en del av den kommunala friheten?
- Att variera arbetssätt och stöd beroende på elevernas olika förutsättningar och behov är en självklarhet. Men finns det också risker? Kan en alltför långtgående individualisering leda till för mycket självstudier för vissa och permanenta segregeringar lösningar med särskilda grupper/klasser för de svaga och de starka?
- Hur kan skolan kompensera de tuffare förutsättningarna elever har som inte är födda i Sverige och som kommer från hem utan studievana?

3. Hur kan vi förena valfrihet med en gemensam skola där elever med olika bakgrund lär sig tillsammans?

Vi socialdemokrater byggde upp den gemensamma och sammanhållna grundskolan för att vi är övertygade om att det är bra när barn och ungdomar från olika bakgrund möts och lär av varandra. Det skapar en grund för ett jämlikare samhälle. Det har också gjort att vi varit motståndare till att dela upp barnen tidigt i olika

grupper beroende på begåvning och förutsättningar.

Tidig uppdelning och tidiga val blir i praktiken en sortering efter föräldrarnas bakgrund och riskerar snarare att stoppa elevernas utveckling. Utvecklingen har under lång tid gått i motsatt riktning vad vi önskar, särskilt i de större städerna.

Rätten att välja skola både mellan olika kommunala skolor och mellan en allt större andel friskolor tenderar att öka segregationen. Profilskolor och profilklasser blir allt vanligare och många skolor bildar särskilda grupper för elever som har svårt att följa med.

Samtidigt är friskolorna här för att stanna och har blivit ett attraktivt alternativ för många elever och föräldrar. Rätten att välja den skola som är bäst för det egna barnet är en självklarhet för de flesta föräldrar och är givetvis en frihet som också överensstämmer med grundläggande socialdemokratiska värderingar att ge alla möjlighet att styra över sina livsval. Dagens föräldrar vill ha stort inflytande över sina barns skolgång och många unga vill profilera sig redan i grundskolan.

- Vad är viktigast för att minska segregationen och uppnå den gemensamma skola där barn med olika bakgrund möts och lär av varandra?
- Hur kan vi förena föräldrars och elevers frihet att välja skola och särskilda profiler med en skola som inte leder till ökad segregation? Hur undviker vi uppdelning och tidig sortering samtidigt som vi bejakar mångfald och individualisering?
- Socialdemokrater har kritiserats för att vi sett mer på driftformen än på kvalitén. Hur ser ni på den kritiken?
- Hur skapar vi mer rättvisa villkor mellan kommunala skolor och friskolor så att valfriheten blir ett val mellan likvärdiga alternativ? Kan vi ge elever och personal i kommunala skolor samma frihet som finns i friskolorna och ge alla skolor både samma rättigheter, skyldigheter och friheter oavsett huvudman?

4. Varför anser många väljare att socialdemokraterna inte står för en kunskapsskola?

Att skolan ska ge kunskap är självklart liksom att det är nödvändigt att följa upp att elever verkligen nått kunskapsmålen.

Att skolan ger gedigna kunskaper är särskilt betydelsefullt för dem som inte kommer från studievana hem eller för de som inte har möjlighet att få hjälp från föräldrarna. Ändå kan vi konstatera att många väljare uppfattar att socialdemokraterna inte står för tydliga kunskapskrav och att vi inte vill följa upp och bedöma elevernas kunskaper. Till viss del kan det säkert förklaras av att vi socialdemokrater vill att skolan ska ge eleverna så mycket mer än bara lätt mätbara faktakunskaper, som förmåga att arbeta tillsammans, kritiskt tänkande, social utveckling och ett demokratiskt förhållningssätt.

Vi har också varit tveksamma till betyg tidigt i grundskolan eftersom vi vet att det riskerar att dämpa lusten till lärande och självkänsla om man redan i sjuårsåldern blir stämplad som icke godkänd.

Även frågan om vid vilken årskurs nationella mål och nationella prov ska sättas in har varit omdiskuterad.

En målstyrd skola förutsätter tydliga mål och en systematisk uppföljning att alla elever verkligen nått målen. Nationell uppföljning är också nödvändig för att vi ska veta att vi får en likvärdig skola över hela landet.

Ska det vara möjligt att rätta till misstag får kontroll och uppföljning inte heller komma för sent. Samtidigt finns en baksida med nationella mål tidigt och fler nationella prov.

Allt fler kunskapsprov, allt tidigare i åldrarna kan leda till att allt centreras bara till det som är mätbart just på ett skriftligt prov.

– Hur tycker ni att vi bäst kan tvätta bort stämpeln att vi socialdemokrater inte står för kunskap och återta initiativet i kunskapsdebatten?

– Hur ser ni på skolans uppdrag att ge både faktakunskaper och andra slags kunskaper som förmåga att arbeta tillsammans, kritiskt tänkande och social utveckling? Har vår betoning av så kallade värdegrundsfrågor gett intryck av att vi inte sätter fokus på kunskapsresultat?

– När tycker ni det är lämpligt att första gången få betyg? Har det betydelse om det sker i årskurs 6, 7 eller som i dag i årskurs 8?

– I dag görs en nationell uppföljning av att alla elever verkligen är med på vagnen i kunskapsutvecklingen först i årskurs 5. Är det rimligt att vänta till dess eller behöver det ske tidigare?

– Hur tycker ni informationen från skolan kan bli bättre så att alla föräldrar och elever verkligen vet hur långt eleven kommit i förhållande till målen?

5. Hur ser en socialdemokratisk politik ut för ordning, reda, trygghet och studiero i skolan?

En stor del av skoldebatten i media har kretsat kring ”kepsar på i klassrummet”, rätt att beslagta mobiler och andra rent interna ordningsfrågor i skolan. När vi socialdemokrater kritiserat denna debatt har vi lätt uppfattats som att vi inte bryr oss om ordning och reda i skolan. Det är givetvis tvärtom. Att det ska vara lugn och arbetsro i skolan är viktigast för de elever som har svårast i skolan. Samtidigt står vi för en människosyn där det är omöjligt att acceptera att elever kuvas och skräms till tystnad. Skolan får aldrig bli en kaserngård. Vårt svar på ordningsdebatten i senaste valet var att det ska finnas ordningsregler i alla skolor men att de ska utarbetas gemensamt av elever, föräldrar och personal. Det är först när elever och föräldrar är delaktiga som de också är beredda att ta ansvar.

De verkligt svåra frågorna om det sociala klimatet i skolan handlar dock om betydligt mer än ordningsregler. Allvarligast är att vi de senaste åren mött många vittnesmål om barn och unga som mår dåligt. Mobbing, stress, ångest, ätstörningar, drog- och alkoholkonsumtion, ökad sexfixering, kraven på att prestera och vara vacker tillhör praktiskt taget dagligen medias rapportering om ungdomars vardag. Även om vi inte alltid känner igen oss så är det en realitet att många unga, inte minst tjejer mår dåligt och att det givetvis också direkt påverkar skolarbetet.

En elev tillbringar en femtedel av sin vakna tid i skolan, utslaget på alla årets dagar. Det säger sig själv att allt det som sker på övriga fyra femtedelar av tiden har en enorm påverkan på en elevs lärande och utveckling.

- Hur ser en socialdemokratisk politik ut för ordning, reda, trygghet och studiero i skolan och som samtidigt upprätthåller respekten för barnen och ungdomarna och inte kväver deras livsnerv, oppositionslusta och kreativitet?
- Hur bör vi i framtiden möta debatten om ordning och reda i skolan så att vi inte uppfattas som kravlösa? Räcker det med krav på ordningsregler? Borde vi kräva mer av föräldrarna? Vilka krav kan vi ställa på lärarna?
- Hur kan skolan samspela och/eller kompensera för allt det som påverkar eleverna utanför undervisningstid?
- Vad har fritids för roll? Under senare år har resurserna till fritids i de flesta kommuner nedprioriterats till förmån för mer resurser till själva klassrumsundervisningen. Hur ser ni på den prioriteringen?
- Vad tycker ni skolan kan göra tillsammans med föräldrar och andra delar av samhället för att stödja och stärka de ungdomar som inte mår bra?

6. Kan vi vara nöjda med att 25 procent inte når målen i gymnasieskolan?

Gymnasieskolan har i praktiken blivit en obligatorisk skolform eftersom det i dag krävs den kunskap gymnasieskolan ger för att få arbete och ett gott samhällsliv. Gymnasieskolan ska också ge breda kunskaper så att den inte stänger dörrar varken för att gå vidare yrkesmässigt eller till vidare studier senare i livet.

Dagens gymnasieskola brottas med svåra utmaningar. Alla elever har inte de grundkunskaper med sig från grundskolan som är nödvändiga. Kvalitén och resultaten i gymnasieskolan måste bli bättre, inte minst på de yrkesinriktade utbildningarna. Även om många har skaffat sig en fullständig gymnasieutbildning vid 25 års ålder är det alldeles för stor andel, cirka 25 procent, som inte nått målen i alla ämnen när de slutar gymnasiet. Det var bakgrunden till att den socialdemokratiska regeringen beslutade om en ny gymnasiereform som skulle ha trätt i kraft 1 juli 2007.

Bärande inslag i den reformen var en förstärkning av de yrkesinriktade utbildningarna där kärnämne

svenska, matematik och engelska tydligt skulle anpassas till respektive yrkesprogram men där målen skulle vara desamma och ge samma grundläggande behörighet till högskolan. En ny modern lärlingsutbildning skulle byggas upp med samma höga kunskapsmål som den skolförlagda.

Vi ville också förstärka kvalitén på IV-programmet samtidigt som vi ville satsa mer på åtgärder tidigt i grundskolan så att det minskar behovet av stödåtgärder i gymnasieskolan. Alla dessa reformer stoppades av den borgerliga regeringen och istället aviserades en helt ny gymnasieskola som planeras träda i kraft år 2010 innan valet. Man vill skilja ur yrkesprogram, lärlingsutbildning och studieförberedande program i tre skilda utbildningsformer.

Kärnämne för de yrkesinriktade programmen ska inte längre ge behörighet till högskolan. Insatser för IV-eleverna ska inte längre prioriteras.

- Vad tycker ni är viktigast i en förnyad gymnasieskola för att minska avhoppet och ge fler möjlighet att nå målen?
- Vilka åtgärder är viktigast för att öka status och kvalitet och för att göra yrkesutbildningarna mer attraktiva? Yrkesutbildningar av hög kvalitet är ofta mycket dyra. Kan kommunerna samarbeta mer om dyra utbildningar eller finns andra lösningar, exempelvis regional samverkan?
- Kan vi bryta elevernas val som fortfarande är så extremt könsbundet? Hur ser ni på balansen mellan elevens val och arbetsmarknadens behov?
- Resultaten i svenska, engelska och matematik på yrkesutbildningarna måste bli bättre. Det har visat sig svårt att uppnå motivation med samma innehåll för dessa kärnämnen oavsett program. Om vi har olika innehåll blir kärnämnen också olika värda vid antagningen till högskolan. Hur löser vi denna motsättning? Går det att ha samma mål men olika arbetssätt och kanske olika tid att nå målen beroende på vilket program eleverna väljer?
- I många kommuner har IV-programmet blivit det största enskilda programmet. Så var det aldrig tänkt. Hur bryter vi den trenden? Vissa kommuner och skolor har framgångsrikt prövat lärlingslika utbildningar med mycket praktik och successivt mer

teoretiska ämnen. Behöver vissa elever alternativ till vanliga gymnasieskolan? Vad skapar det för risker och möjligheter?

7. Behövs nya grepp för att anpassa vuxenutbildningen till framtidens krav?

Att ge alla en extra chans att komma tillbaka, att se livslångt lärande som en del av tryggheten i ett snabbt föränderligt arbetsliv har alltid varit en central del i socialdemokratisk utbildningspolitik. Hela denna grundtanke om allas rätt att få nya möjligheter att komma tillbaka och uppgradera sina kunskaper i takt med arbetslivets förändring riskerar nu att raseras genom den borgerliga regeringens nedskärningar på vuxenutbildningen i kombination med minskningar av arbetsmarknadsutbildning och avskaffandet av allt särskilt studiestöd som vänder sig till vuxna.

Dagens och i ännu större utsträckning framtidens samhälle ställer snarare mycket högre krav på utbildning, kompetensutveckling och lärande hela livet. Den borgerliga regeringen gör tvärtom, stänger dörrar och skapar nya återvändsgränder.

Arbetslivet efterfrågar mer av kvalificerad yrkesutbildning efter gymnasieskolan. I dag finns viss yrkesutbildning efter gymnasieskolan. Det finns behov av att samla dem och framförallt kraftigt bygga ut möjligheten både för ungdomar och vuxna att få mer kvalificerad yrkesutbildning efter gymnasieskolan. Vi har varit pådrivande i att hitta ett nytt enhetligt system för de eftergymnasiala yrkesutbildningarna.

- Hur återvinner vi, vid en valseger år 2010, vuxenutbildningen och det livslånga lärandets viktiga roll? Räcker det med att återställa? Behövs nya grepp för att skapa reella förutsättningar för ett livslångt lärande anpassad till dagens och framtidens krav?
- Hur kan ordinarie kommunal vuxenutbildning också få en starkare roll i yrkesutbildningen genom att ge fler vuxna möjlighet att byta yrkesinriktning? Går det att samutnyttja lokaler och lärare med annan yrkesutbildning, exempelvis med arbetsmarknadsutbildningen?

– Hur tillgodoser vi bäst arbetslivets krav på mer kvalificerade yrkesarbetare? Kan KY-utbildningar, som till en tredjedel i dag bedrivs och finansieras av arbetslivet, vara en förebild för all eftergymnasial yrkesutbildning i framtiden?

– Att återskapa studiestödssystem som ger vuxna reella möjligheter att studera på heltid är mycket dyrt. Antingen tvingas man begränsa antalet eller ha låga nivåer. Hur tycker ni socialdemokraterna bör prioritera? Går det att hitta andra former av finansiering eller måste vi kanske acceptera att studier i vuxen ålder sker på tider och i former så att det går att kombinera med ett jobb?

8. Är lärarna elevens viktigaste resurs?

Läraryrket är ett av samhällets viktigaste yrken. Det är alltid elevernas rätt till kunskaper som måste stå i centrum i skolan men utan bra och välutbildade lärare får våra barn och ungdomar ingen bra start i livet. Ändå vittnar många lärare om att de tycker att lärarens status och respekten för yrket har minskat.

En nationell lärarutbildning av hög kvalitet som ger alla lärare oavsett vilka åldrar de ska undervisa i både pedagogisk kompetens och gedigna ämneskunskaper är central för att alla elever ska kunna nå målen.

I många kommuner och friskolor anställs ändå lärare som saknar lärarutbildning vilket ytterligare undergräver bilden av läraryrkets professionella status. Att ge läraryrket högre status var också ett av skälen till att vi öppnade upp för ett system med lärarauktorisering, kanske liknande den som finns för läkare med ett års AT-tjänstgöring innan man fullt ut kan arbeta som lärare. Vi ville också skärpa kraven på både kommunerna och friskolor att anställa behöriga lärare.

Ska vi få bra lärare måste skolan som arbetsplats vara en ständigt lärande miljö. Det kräver att lärarna måste ges möjlighet att uppgradera sina kunskaper och reflektera över nyheter. Samtidigt har lärarna i dag liten möjlighet till systematisk fortbildning och vidareutbildning.

Att ge lärare högre status och bra arbetsvillkor innebär inte att vi inte ska ställa krav. Vi har behov

av få de bästa lärarna i de skolor som har svårast förutsättningar och inte minst de elever som har svårt i skolan behöver möta sina lärare längre tid i skolan.

För oss socialdemokrater har det varit viktigt att utöver lärarna också betona övrig personal i förskola och skola. Barnskötare, fritidsassistenter, vaktmästare, kuratorer med flera är också betydelsefulla för barn och ungdomars utveckling i skolan och har viktiga erfarenheter att tillföra skolan. Samtidigt har det av vissa uppfattats som att vi inte prioriterar den professionella läraren med längre högskoleutbildning.

- Hur kan lärarnas status och deras professionella ställning stärkas? Är lärarauktorisering och skärpta krav på behöriga lärare tillräckliga verktyg? Vilken betydelse har lärarutbildningen?
- Behöver vi tydliggöra lärarnas professionella inflytande och ansvar över arbetssätt och pedagogik i klassrummet och istället renodla politikens roll till att sätta mål och följa upp resultat? Har stora kommunala förvaltningar fått för stor makt på bekostnad av inflytandet för rektor och lärare på den enskilda skolan?
- Hur kan vi i framtiden se till att alla lärare får tillräcklig fortbildning i sitt yrke? Krävs en permanent statlig insats trots att kommunerna är lärarnas arbetsgivare?
- Vad tror ni är skälet till att det anställs så många obehöriga lärare? Beror det bara på brist på utbildade lärare eller finns det också andra skäl? Hur kan vi få de bästa lärarna till de skolor som har svårast förutsättningar och till de elever som behöver mest stöd?
- Hur ser ni på kritiken att vi socialdemokrater överbetonat övrig personal i skolan på bekostnad av statusen för lärare med längre utbildning? Hur kan vi bättre ta tillvara erfarenheter från övrig personal i skolan?

9. Lär sig eleverna mer om de också får vara med och bestämma?

Skolan är också elevernas ”arbetsplats” under en lång och viktig del av deras liv. För oss socialdemokrater har det därför varit självklart att ge eleverna rätt att organisera sig och få inflytande över ”sin” arbetsplats. Bli eleverna delaktiga och får inflytande trivs man bättre och lär sig mer. Det gäller på alla arbetsplatser, också i skolan.

Vi tror också att demokrati och inflytande i skolan är en viktig kunskap eleverna behöver för livet. De borgerliga har haft en helt annan syn. I valet talade de föraktfullt om elevdemokrati i termer av att ”eleverna är i skolan för att lära, inte votera”.

Det är säkerligen så att det finns vuxna och föräldrar som har svårt att se eleverna i beslutande funktioner i skolan. Det finns en rädsla att de inte är mogna att ta ansvar. Erfarenheterna av verklig elevdemokrati varierar också stort över tid och mellan skolor. Ibland blir det bara några få som är med och det är svårt att hitta former som kan engagera många elever.

Ofta blir också demokrati bara formella icke förpliktigande samråd med ett elevråd eller en elevkår medan det vardagliga inflytandet i klassrummet och i vardagen uteblir.

- Hur ser ni på elevernas rätt till inflytande över skolan?
- Är det möjligt och lämpligt att skapa tvingande statliga regler för samråd och inflytande för elever på skolan?
- Hur ger man eleverna större inflytande över vardagen i klassrummet och över undervisningen?
- Finns gränser för frågor och beslut där eleverna inte bör ha inflytande? Finns motsatsställning mellan personalens och elevernas rätt till inflytande? Kan det uppstå konflikter och hur bör de då hanteras?
- Elevernas möjlighet att ta ansvar varierar givetvis beroende på ålder. Hur kan även de mindre barnens rätt att få sin röst hörd bäst tillgodoses? Kan inflytande för föräldrarna i skolan fullt ut tillgodoses detta behov?

– Arbetsmiljö är centralt på alla arbetsplatser. Även eleverna har behov av sina ”skyddsombud”. Hur bör detta bäst skötas i skolan?

Rådslagsgrupp Skola:

Medlemmar

Marie Granlund, ordförande

Ulla Lindqvist, ordförande

Erik Nilsson, Stockholm

Marie-Louise Rönmark, Umeå

Johan Andersson, Motala

Lars-Åke Almqvist, Kommunal

Thomas Hagnefur, LO

Josefin Larsson, IF Metall

Mailadress:

valfard@sap.se

